ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 5.7.2018
COM(2018) 516 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

σχετικά με τις «δεσμεύσεις για την εμπιστοσύνη στις στατιστικές» που ανέλαβαν τα κράτη μέλη σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 223/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2009

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 223/2009 σχετικά με τις ευρωπαϊκές στατιστικές

Η νομική βάση της παρούσας έκθεσης είναι ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 223/2009 σχετικά με τις ευρωπαϊκές στατιστικές[1] και ιδίως το άρθρο 11 παράγραφος 4 που ορίζει ότι:

«Οι Δεσμεύσεις των κρατών μελών παρακολουθούνται τακτικά από την Επιτροπή βάσει των ετήσιων εκθέσεων που διαβιβάζονται από τα κράτη μέλη και επικαιροποιούνται, εφόσον απαιτείται.

Σε περίπτωση που ένα κράτος μέλος δεν δημοσιεύσει τη Δέσμευση έως τις 9 Ιουνίου 2017, υποβάλλει στην Επιτροπή και δημοσιεύει έκθεση προόδου σχετικά με την εφαρμογή του κώδικα ορθής πρακτικής και, κατά περίπτωση, σχετικά με τις προσπάθειες που έχουν καταβληθεί ώστε να καταρτιστεί Δέσμευση. Αυτές οι εκθέσεις προόδου επικαιροποιούνται περιοδικά, τουλάχιστον κάθε δύο έτη μετά την αρχική δημοσίευσή τους.

Η Επιτροπή υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο έκθεση σχετικά με τις δημοσιευμένες Δεσμεύσεις και, όπως απαιτείται, εκθέσεις προόδου, έως τις 9 Ιουνίου 2018 και ανά δύο έτη στη συνέχεια.»

Η παρούσα έκθεση είναι η πρώτη που καταρτίστηκε σύμφωνα με την ανωτέρω διάταξη.

1.2. Ιστορικό

α) Κώδικας ορθής πρακτικής για τις ευρωπαϊκές στατιστικές

Ο κώδικας ορθής πρακτικής για τις ευρωπαϊκές στατιστικές[2] είναι το πρότυπο για την ανάπτυξη, την παραγωγή και τη διάδοση ευρωπαϊκών στατιστικών. Βασίζεται σε έναν κοινό ορισμό τις ποιότητας των στατιστικών του ευρωπαϊκού στατιστικού συστήματος (ΕΣΣ) και καλύπτει όλους τις συναφείς τομείς του θεσμικού περιβάλλοντος, των διαδικασιών παραγωγής στατιστικών και του προϊόντος των επίσημων ευρωπαϊκών στατιστικών. Το θεσμικό περιβάλλον είναι ο τομέας με τη μεγαλύτερη σημασία στο πλαίσιο τις Δέσμευσης, επειδή οι θεσμικοί και οι οργανωτικοί παράγοντες επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την αποτελεσματικότητα και την αξιοπιστία τις στατιστικής αρχής για την ανάπτυξη, την παραγωγή και τη διάδοση ευρωπαϊκών στατιστικών.

Ο κώδικας ορθής πρακτικής για τις ευρωπαϊκές στατιστικές εγκρίθηκε από την επιτροπή στατιστικού προγράμματος τις 24 Φεβρουαρίου 2005. Αναθεωρήθηκε από την επιτροπή του ευρωπαϊκού στατιστικού συστήματος (ΕΕΣΣ) τις 28 Σεπτεμβρίου 2011 και ξανά τις 16 Νοεμβρίου 2017. Μαζί με τη νέα έκδοση του κώδικα ορθής πρακτικής του 2011, η ΕΕΣΣ ενέκρινε το πλαίσιο διασφάλισης τις ποιότητας. Η ΕΕΣΣ παρέχει καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής του κώδικα ορθής πρακτικής για τις ευρωπαϊκές στατιστικές.

Ο κώδικας αποτελεί τη ραχοκοκαλιά του κοινού πλαισίου ποιότητας του ΕΣΣ και οι στατιστικές αρχές του ΕΣΣ δεσμεύτηκαν να τον τηρήσουν. Εφαρμόζονται συστηματικά αξιολογήσεις από ομοτίμους με σκοπό την εξέταση τις συμμόρφωσης με τον κώδικα, η δε πρόοδος παρακολουθείται σε ετήσιες εκθέσεις που υποβάλλονται στην ΕΕΣΣ. Η σημασία τις

---

[1] Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 223/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2009, σχετικά με τις ευρωπαϊκές στατιστικές και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) αριθ. 1101/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη διαβίβαση στη Στατιστική Υπηρεσία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων πληροφοριών που καλύπτονται από το στατιστικό απόρρητο, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 322/97 του Συμβουλίου σχετικά με τις κοινοτικές στατιστικές και της απόφασης 89/382/ΕΟΚ, Ευρατόμ του Συμβουλίου για τη σύσταση επιτροπής του στατιστικού προγράμματος των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ L 87 της 31.3.2009, σ. 164).

[2] http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-32-11-955

συμμόρφωσης με τον κώδικα ορθής πρακτικής υπογραμμίστηκε περαιτέρω κατά την έκδοση από την ΕΕΣΣ τις διακήρυξης για την ποιότητα τον Σεπτέμβριο του 2016.

Η Eurostat παρακολουθεί τη συμμόρφωση με τον κώδικα ορθής πρακτικής για τις ευρωπαϊκές στατιστικές μέσω αξιολογήσεων από ομοτίμους. Τις πρώτος γύρος αξιολογήσεων πραγματοποιήθηκε μεταξύ 2006 και 2008 για την αξιολόγηση τις συμμόρφωσης των εθνικών στατιστικών υπηρεσιών (ΕΣΥ) με τις αρχές 1 έως 6 και 15 του κώδικα. Ακολούθησε δεύτερος γύρος αξιολογήσεων από ομοτίμους μεταξύ 2013 και 2015, ο οποίος κάλυπτε την τήρηση και των 15 αρχών του κώδικα τόσο από τις ΕΣΥ όσο και από τις εθνικές στατιστικές αρχές. Η Eurostat θα εξακολουθήσει να παρακολουθεί κάθε χρόνο τα μέτρα βελτίωσης που προέκυψαν απ' αυτόν τον δεύτερο γύρο ως το τέλος του 2019, οπότε θα πρέπει να έχουν υλοποιηθεί όλα τα σχετικά μέτρα. Η Eurostat, που παρακολουθείται παράλληλα από τον ευρωπαϊκό συμβουλευτικό φορέα για τη διακυβέρνηση στον τομέα τις στατιστικής (ESGAB), αξιολογήθηκε τις στη διάρκεια και των δύο γύρων.

Η Επιτροπή (Eurostat) συντάσσει ετήσιες εκθέσεις παρακολούθησης σχετικά με τη συμμόρφωση των ΕΣΥ με τον κώδικα ορθής πρακτικής. Η ετήσια έκθεση του ESGAB καλύπτει την πρόοδο του ευρωπαϊκού στατιστικού συστήματος στο σύνολό του και τις Eurostat ειδικότερα. Τα αποτελέσματα τις ετήσιας διαδικασίας παρακολούθησης αποτελούν μέρος τις συνολικής αξιολόγησης των στατιστικών τις ΕΕ που υποβλήθηκε το φθινόπωρο στο Συμβούλιο ECOFIN. Το 2008[3] και ξανά το 2016[4] η Επιτροπή υπέβαλε έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή του κώδικα ορθής πρακτικής για τις ευρωπαϊκές στατιστικές και με τον συντονισμό στο πλαίσιο του ΕΣΣ.

β) Δέσμευση για την εμπιστοσύνη στις στατιστικές

Η Επιτροπή παρουσίασε την ιδέα της ανάληψης δέσμευσης για την εμπιστοσύνη στις στατιστικές [δέσμευση για την αξιοπιστία των στατιστικών] («δέσμευση») για πρώτη φορά σε ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο με τίτλο «Για μια αυστηρή διαχείριση της ποιότητας στον τομέα των ευρωπαϊκών στατιστικών», με ημερομηνία 15 Απριλίου 2011[5]. Οι δεσμεύσεις προορίζονταν να αποτελέσουν μέσο για την ανάληψη από τις εθνικές κυβερνήσεις μέρους της ευθύνης όσον αφορά το επίπεδο συμμόρφωσης μιας χώρας με τον κώδικα ορθής πρακτικής για τις ευρωπαϊκές στατιστικές, διασυνδέοντας έτσι τον κώδικα με τις κυβερνήσεις, διασύνδεση η οποία έλειπε ως τότε. Η προστιθέμενη αξία των δεσμεύσεων ήταν πράγματι η εξασφάλιση της διασύνδεσης με την κυβέρνηση, επομένως, κατά κανόνα, με τις θεσμικές πτυχές των στατιστικών αρχών του κώδικα ορθής πρακτικής που ήταν εκτός του ελέγχου των στατιστικών υπηρεσιών καθαυτών. Η Επιτροπή πρότεινε επίσης στην εν λόγω ανακοίνωση την αναθεώρηση του νομικού πλαισίου, δηλαδή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 223/2009, καθώς και την εισαγωγή της έννοιας των δεσμεύσεων στον κανονισμό ως ενός από τα διάφορα μέτρα για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης του κοινού στις ευρωπαϊκές στατιστικές. Το Συμβούλιο υποστήριξε την πρόθεση της θέσπισης δεσμεύσεων και αναθεώρησης του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 223/2009.

Πριν από την έγκριση της πρότασης τροποποίησης του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 223/2009, η Επιτροπή μερίμνησε για την ευρεία συμμετοχή κρατών μελών στις συζητήσεις σχετικά με την πιθανή μορφή των δεσμεύσεων. Η αιτιολογική έκθεση της πρότασης παραπέμπει στην ανακοίνωση του 2011 και προτείνει την καθιέρωση δεσμεύσεων για την αξιοπιστία των

---

3 COM(2008) 621 final της 7.10.2008: Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή του κώδικα ορθής πρακτικής (2008).

4 COM(2016) 114 final της 7.3.2016: Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή του κώδικα ορθής πρακτικής για τις ευρωπαϊκές στατιστικές και τον συντονισμό στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Στατιστικού Συστήματος.

5 COM(2011)211.

στατιστικών, «ώστε οι εθνικές κυβερνήσεις να συνειδητοποιήσουν τον ρόλο και την ευθύνη τους όσον αφορά την εξασφάλιση της αξιοπιστίας των επίσημων στατιστικών με σεβασμό στην ανεξαρτησία των ΕΣΥ.»

Το 2015 η Επιτροπή (Eurostat) και τα κράτη μέλη συνέχισαν τις συζητήσεις στο πλαίσιο του ΕΣΣ με σκοπό να διασφαλίσουν την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα των εργαλείων και των καταλυτών που αναφέρονται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 223/2009, όπως είναι οι δεσμεύσεις για την εμπιστοσύνη στις στατιστικές.

Σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 223/2009, οι δεσμεύσεις αποτελούν μέσα που «αποσκοπούν περαιτέρω στη διασφάλιση της εμπιστοσύνης του κοινού στις ευρωπαϊκές στατιστικές και στην επίτευξη προόδου στην εφαρμογή των στατιστικών αρχών που περιλαμβάνονται στον κώδικα ορθής πρακτικής», τα οποία πρόκειται να καθοριστούν τόσο από τα κράτη μέλη όσο και από την Επιτροπή. Η αιτιολογική σκέψη 17 του τροποποιητικού κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 2015/759[6] αναφέρει επίσης ότι η δέσμευση «θα πρέπει να περιλαμβάνει συγκεκριμένες υποχρεώσεις για την κυβέρνηση του εν λόγω κράτους μέλους για τη βελτίωση ή διατήρηση των συνθηκών εφαρμογής του κώδικα ορθής πρακτικής».

2. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ

2.1. Μορφή της δέσμευσης

Σύμφωνα με το άρθρο 11 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 223/2009, τα κράτη μέλη πρέπει να καταρτίζουν και να δημοσιεύουν δεσμεύσεις για την εμπιστοσύνη στις στατιστικές ή, τουλάχιστον, να διαβιβάζουν στην Επιτροπή και να δημοσιεύουν έκθεση προόδου σχετικά με την εφαρμογή του κώδικα ορθής πρακτικής και τις προσπάθειες που κατέβαλαν για την κατάρτιση δέσμευσης. Επειδή ο κανονισμός δεν περιέχει κανόνες σχετικά με τη μορφή της δέσμευσης, τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να επιλέξουν μεταξύ διαφορετικών μορφών, στον βαθμό που επιτυγχάνεται ο στόχος της αύξησης της εμπιστοσύνης του κοινού χάρη στην ανάληψη κυβερνητικής δέσμευσης για τη δημιουργία των όρων που θα εξασφαλίζουν την υψηλή ποιότητα των στατιστικών.

Μ' αυτή την προϋπόθεση, η έννοια των δεσμεύσεων για την εμπιστοσύνη στις στατιστικές μπορεί να είναι πολύ χρήσιμο εργαλείο, ανεξάρτητα από το αν ένα κράτος μέλος επιλέξει «αυτοτελή» δέσμευση ή εξηγήσει πού μπορεί να αναζητηθεί η δέσμευση στο εθνικό του δίκαιο ή στείλει έκθεση προόδου. Καθεμία από αυτές τις επιλογές μπορεί να πληροί τον στόχο της αύξησης της ευαισθητοποίησης της κυβέρνησης για τον κώδικα ορθής πρακτικής και τη σημασία των ανεξάρτητων στατιστικών.

Όσον αφορά την προσέγγιση που ακολουθείται για τη μορφή της δέσμευσης, τα κράτη μέλη εμπίπτουν σε δύο κύριες ομάδες: σε εκείνα που έχουν καταρτίσει αυτοτελείς δεσμεύσεις και σε εκείνα που έχουν δηλώσει ότι ορισμένα νομοθετήματά τους συνιστούν τη δέσμευση. Μερικές χώρες της δεύτερης ομάδας δήλωσαν ότι δεν προτίθενται να προβούν σε «αυτοτελή» δέσμευση, ενώ άλλες δήλωσαν ότι σκοπεύουν να το πράξουν.

2.2. «Αυτοτελείς» δεσμεύσεις για την εμπιστοσύνη

Μέχρι σήμερα, έχουν δημοσιευτεί οι ακόλουθες «αυτοτελείς» δεσμεύσεις για την εμπιστοσύνη, με σειρά χρόνου δημοσίευσης, στα ακόλουθα κράτη μέλη:

[6] Κανονισμός (ΕΕ) 2015/759 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2015, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 223/2009 σχετικά με τις ευρωπαϊκές στατιστικές (ΕΕ L 123 της 19.5.2015, σ. 90).

Ελλάδα: Η ελληνική δέσμευση για την εμπιστοσύνη στις στατιστικές[7] υπογράφηκε στις 29 Φεβρουαρίου 2012 από τον Έλληνα πρωθυπουργό και από το μέλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που ήταν αρμόδιο για θέματα φορολογίας και τελωνειακής ένωσης, ελέγχου και καταπολέμησης της απάτης. Ήταν η πρώτη δέσμευση, που εκδόθηκε πριν ακόμα εγκρίνει η Επιτροπή την πρότασή της για τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 223/2009. Η ελληνική δέσμευση είναι επίσης ιδιαίτερη επειδή προσυπογράφεται από μέλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Περιέχει επίσημες δεσμεύσεις από την κυβέρνηση, σε συνδυασμό με συγκεκριμένα μέτρα, ιδίως για τροποποιήσεις της στατιστικής νομοθεσίας, που προσαρτώνται ως παράρτημα. Η ελληνική κυβέρνηση υποβάλλει εκθέσεις στην Επιτροπή (Eurostat) για την εφαρμογή των εν λόγω μέτρων.

Σουηδία: Η δέσμευση για την εμπιστοσύνη στις στατιστικές[8] υποβλήθηκε στο πλαίσιο του νομοσχεδίου για τον προϋπολογισμό της σουηδικής κυβέρνησης για το 2017. Στη συνέχεια, δημοσιεύτηκε επίσης στον ιστότοπο της σουηδικής στατιστικής υπηρεσίας. Στο νομοσχέδιο η κυβέρνηση περιγράφει τη δέσμευσή της να καλλιεργήσει την εμπιστοσύνη για τις στατιστικές και απαριθμεί τα μέτρα που έλαβε για τη βελτίωση του συντονισμού του στατιστικού συστήματος και για την παρακολούθηση της ποιότητας. Το νομοσχέδιο αποσαφηνίζει επίσης την αρμοδιότητα της στατιστικής υπηρεσίας της Σουηδίας για τον συντονισμό και προτείνει μέτρα ποιοτικού ελέγχου προς εφαρμογή.

Σλοβενία: Η κυβέρνηση της Σλοβενίας εξέδωσε τη δέσμευση για την εμπιστοσύνη στις στατιστικές[9] στις 5 Ιανουαρίου 2017. Στη συνέχεια, η δέσμευση δημοσιεύτηκε, μαζί με την αντίστοιχη περίληψη για τους πολίτες, στον ιστότοπο της σλοβενικής στατιστικής υπηρεσίας. Η δέσμευση βασίζεται στο γεγονός ότι στη Σλοβενία το κατάλληλο θεσμικό περιβάλλον για την παραγωγή επίσημων στατιστικών εξασφαλίζεται με την ενσωμάτωση των αρχών της επαγγελματικής ανεξαρτησίας, της επάρκειας των πόρων, της εντολής για τη συλλογή δεδομένων, του στατιστικού απορρήτου, της αμεροληψίας και της αντικειμενικότητας, που ορίζονται στον νόμο για τις εθνικές στατιστικές.

Ιρλανδία: Η ιρλανδική δέσμευση για την εμπιστοσύνη στις στατιστικές[10] εκδόθηκε από την κυβέρνηση της Ιρλανδίας στις 30 Μαΐου 2017 και, στη συνέχεια, δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο της ιρλανδικής στατιστικής υπηρεσίας. Η κυβέρνηση της Ιρλανδίας, παραπέμποντας στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 223/2009 και στον νόμο για τις εθνικές στατιστικές, αναγνωρίζει τη σημασία των ανεξάρτητων, αντικειμενικών και αξιόπιστων στατιστικών ως δημόσιου αγαθού, αναγνωρίζει τον ρόλο των επίσημων στατιστικών που συνεισφέρουν στοιχεία στη διεξαγωγή ουσιαστικού διαλόγου και στη λήψη αποφάσεων στο πλαίσιο της κυβέρνησης, των επιχειρήσεων και της κοινωνίας και εκτιμά τη συμβολή του εθνικού στατιστικού συμβουλίου που δίνει στρατηγικό προσανατολισμό στο ιρλανδικό στατιστικό σύστημα.

Βέλγιο: Στις 31 Μαΐου 2017 η βελγική δέσμευση για την εμπιστοσύνη στις στατιστικές[11] εγκρίθηκε από την επιτροπή διαβούλευσης και, στη συνέχεια, δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο της βελγικής ομοσπονδιακής στατιστικής υπηρεσίας. Με τη δέσμευσή τους για την

---

7 http://www.statistics.gr/documents/20181/c5b9264e-815e-4f74-9955-467d14cad474 (μόνο στα αγγλικά).

8 http://www.scb.se/contentassets/bbe78b2a144143c7955b165f76fb4d52/regeringens-atagande-om-att-skapa-fortroende-for-statistiken.pdf και http://www.scb.se/om-scb/samordning-av-europeisk-statistik-i-sverige/regeringens-atagande-om-att-skapa-fortroende-for-statistiken/ (μόνο στα σουηδικά).
Βλ. επίσης σελίδες 28 και 29 των επίσημων στατιστικών της Σουηδίας– ετήσια έκθεση 2017 http://www.scb.se/contentassets/fd60f41a3abc4d2c8a791e425357ba5b/ov9999_2017a01_br_x43br1802.pdf (περιγραφή της δέσμευσης στα αγγλικά).

9 http://www.stat.si/StatWeb/en/News/Index/6458 (μόνο στα αγγλικά και στα σλοβενικά).

10 http://cso.ie/en/media/csoie/aboutus/documents/CoCS.pdf (μόνο στα αγγλικά).

11 https://statbel.fgov.be/en/about-statbel/quality/commitment-confidence (μόνο στα αγγλικά, στα γαλλικά, στα γερμανικά και στα ολλανδικά).

εμπιστοσύνη στις στατιστικές, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση και οι κυβερνήσεις των περιφερειών και των κοινοτήτων δεσμεύτηκαν να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για να εγγυηθούν την εφαρμογή των θεμελιωδών αρχών και την υψηλή ποιότητα των δημόσιων στατιστικών.

Ρουμανία: Η ρουμανική δέσμευση για την εμπιστοσύνη στις στατιστικές εκδόθηκε από τη ρουμανική κυβέρνηση κατά τη συνεδρίασή της στις 9 Ιουνίου 2017[12]. Περιέχει τη σταθερή δέσμευση της ρουμανικής κυβέρνησης να εγγυηθεί και να προασπιστεί την επαγγελματική ανεξαρτησία της εθνικής στατιστικής υπηρεσίας και άλλων φορέων που παράγουν επίσημες στατιστικές και να εγγυηθεί το δικαίωμα και την υποχρέωση του προέδρου της εθνικής στατιστικής υπηρεσίας να ασκεί επαγγελματικά και διευθυντικά καθήκοντα που συνδέονται με την παραγωγή επίσημων εθνικών στατιστικών.

Μάλτα: Εκ μέρους της κυβέρνησης της Μάλτας υπέγραψε ο πρωθυπουργός τη δέσμευση για την εμπιστοσύνη στις στατιστικές στις 17 Μαΐου 2018[13]. Η κυβέρνηση της Μάλτας αναγνώρισε ότι οι ευρωπαϊκές στατιστικές αναπτύσσονται, παράγονται και διαδίδονται σύμφωνα με τις αρχές που ορίζονται στο άρθρο 338 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 223/2009 και εκτίμησε τη συμβολή τόσο του διοικητικού συμβουλίου της στατιστικής αρχής της Μάλτας όσο και της εθνικής στατιστικής υπηρεσίας, που δίνουν στρατηγικό προσανατολισμό και αναπτύσσουν περαιτέρω το στατιστικό σύστημα της Μάλτας. Επιπλέον, δεσμεύτηκε ότι θα εξακολουθήσει να εγγυάται την επαγγελματική ανεξαρτησία της εθνικής στατιστικής υπηρεσίας της Μάλτας, ότι θα της παράσχει υποστήριξη για τη διατήρηση ή τη βελτίωση των όρων για την εφαρμογή του κώδικα και ότι θα εξασφαλίσει τους όρους για την πρόσβαση της εθνικής στατιστικής υπηρεσίας σε δεδομένα διοικητικών και άλλων πηγών, με σκοπό την ανάπτυξη και την παραγωγή στατιστικών υψηλής ποιότητας σε όλους τους τομείς και, ταυτόχρονα, τη μείωση της επιβάρυνσης για τα άτομα, τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις που απαντούν στις στατιστικές έρευνες.
Οι «αυτοτελείς» δεσμεύσεις που καταρτίστηκαν διαφέρουν πολύ από άποψη μορφής, περιεχομένου και διάρκειας. Το γεγονός αυτό συνάδει απολύτως με τον στόχο της συνεκτίμησης των ειδικών χαρακτηριστικών των εθνικών στατιστικών συστημάτων. Εκείνο που είναι επίσης φανερό είναι ότι, ενώ παρουσιάζουν αυτή την ποικιλία, οι υφιστάμενες δεσμεύσεις έχουν βασιστεί σε προηγούμενες καθώς και σε δύο υποδείγματα που πρότεινε ενδεικτικά η Επιτροπή (Eurostat) το 2012.

Ένα υπόδειγμα περιέχει δέσμευση για επαναθέσπιση της «δέσμευσης για την εμπιστοσύνη στις στατιστικές», αν εντοπιστούν τυχόν σχετικές ανάγκες βελτίωσης.

Είναι αξιοσημείωτο, στο πλαίσιο αυτό, ότι δύο υποψήφιες χώρες, η Αλβανία και το Μαυροβούνιο, πρόσφατα θέσπισαν «αυτοτελείς» δεσμεύσεις για την εμπιστοσύνη στις στατιστικές, γεγονός που καταδεικνύει ότι οι εν λόγω δεσμεύσεις αναγνωρίζονται ως καλή πρακτική και πέρα από τα σημερινά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.3. Εθνικές νομοθετικές ρυθμίσεις που συνιστούν δέσμευση

Δεκαπέντε κράτη μέλη έχουν δηλώσει στην έκθεση που υπέβαλαν ότι ορισμένα νομοθετήματά τους συνιστούν τη δέσμευση για την εμπιστοσύνη στις στατιστικές. Ορισμένα ανήγγειλαν, επομένως, ότι δεν θα καταρτίσουν «αυτοτελή» δέσμευση. Η μεγάλη πλειονότητα

[12] http://www.insse.ro/cms/files/eurostat/angajament_de_sprijinirea_credibilitatii_statisticii_oficiale_nationale.pdf (μόνο στα ρουμανικά).

[13] https://nso.gov.mt/en/nso/Pages/Commitment-on-Confidence.aspx και https://msa.gov.mt/en/public_information/Pages/Commitment-on-Confidence.aspx (μόνο στα αγγλικά).

των δεκαπέντε αυτών κρατών μελών υπέδειξαν συγκεκριμένα άρθρα νομοθεσίας που συνιστούν τη δέσμευσή τους και παρείχαν πρόσθετες εξηγήσεις.

Η επιλογή αυτή για την κατάρτιση δέσμευσης είναι εξίσου έγκυρη, εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις. Το σημαντικότερο είναι ότι το εν λόγω νομοθέτημα πρέπει να καλύπτει το πολιτικό στοιχείο της δέσμευσης, όπως περιγράφεται στην αιτιολογική σκέψη 17 του τροποποιητικού κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2015/759.

Η αιτιολογική σκέψη 17 εξηγεί για ποιους λόγους εισήχθησαν οι δεσμεύσεις στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 223/2009 και παρέχει περαιτέρω καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο κατάρτισής τους και με το περιεχόμενό τους. Διατυπώνει την ανάγκη να περιληφθεί ένα πολιτικό στοιχείο στη δέσμευση («... συγκεκριμένες υποχρεώσεις για την κυβέρνηση του εν λόγω κράτους μέλους ...»). Ένα νομοθετικό διάταγμα που εκδίδεται από την κυβέρνηση μπορεί να αποτελεί από μόνο του επαρκές πολιτικό στοιχείο, ενώ ένας νόμος για τις εθνικές στατιστικές που εγκρίνεται από το κοινοβούλιο μπορεί να μην είναι επαρκής.

Κατά τον διάλογο που είχε με τα κράτη μέλη που έκαναν αυτή την επιλογή η Επιτροπή πρόσεξε ότι, από τότε που εισήχθη η νομική υποχρέωση σχετικά με τη δέσμευση για την εμπιστοσύνη, οι κυβερνήσεις έχουν συνειδητοποιήσει σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό την ευθύνη που φέρουν για την ποιότητα των στατιστικών. Αυτό συνάγεται από τις συζητήσεις με αντικείμενο τη δέσμευση οι οποίες έχουν γίνει μεταξύ της εθνικής στατιστικής υπηρεσίας και της κυβέρνησης του εκάστοτε κράτους μέλους.

Κατά τη συνέχιση του διαλόγου η Επιτροπή θα αξιολογήσει κατά πόσον οι σχετικές νομικές διατάξεις είναι κατάλληλες για τη βελτίωση ή τη διατήρηση των όρων εφαρμογής του κώδικα ορθής πρακτικής. Τα στοιχεία που εξετάζονται σ' αυτό το πλαίσιο είναι κατά πόσον οι διατάξεις αναφέρουν σαφώς ότι θα πρέπει να θεσπιστεί πλαίσιο διασφάλισης της υψηλής ποιότητας ή πλαίσιο παρακολούθησης και κατά πόσο συμπληρώνονται οι διατάξεις αποτελεσματικά από μέτρα βελτίωσης και αυτοαξιολογήσεις. Η διαδικασία για την έκδοση της οικείας νομοθεσίας μπορεί επίσης να παίζει ρόλο, ιδίως αν φανερώνει την υποστήριξη της εθνικής κυβέρνησης.

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο είναι ότι η δέσμευση που κατοχυρώνεται σε νομοθέτημα θα πρέπει να προσφέρει μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία σε σχέση με τον νόμο καθ' αυτό. Οι δεσμεύσεις δεν πρέπει να αποτελούν απλές υποσχέσεις τήρησης του νόμου, διότι τέτοιες υποσχέσεις δεν θα έχουν το επιθυμητό αποτέλεσμα της διατήρησης της εμπιστοσύνης του κοινού στις ευρωπαϊκές στατιστικές.

2.4. Υποβολή εκθέσεων από τα κράτη μέλη

Σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 4 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 223/2009, οι δεσμεύσεις των κρατών μελών πρέπει να παρακολουθούνται τακτικά από την Επιτροπή βάσει των ετήσιων εκθέσεων που διαβιβάζονται από τα κράτη μέλη και να επικαιροποιούνται, εφόσον απαιτείται. Αν ένα κράτος μέλος δεν καταρτίσει και δεν δημοσιεύσει δέσμευση έως τις 9 Ιουνίου 2017, το κράτος αυτό υποβάλλει στην Επιτροπή έκθεση προόδου σχετικά με την εφαρμογή του κώδικα ορθής πρακτικής και, κατά περίπτωση, σχετικά με τις προσπάθειες που έχουν καταβληθεί ώστε να καταρτιστεί δέσμευση. Οι εν λόγω εκθέσεις προόδου πρέπει να δημοσιεύονται και να επικαιροποιούνται κάθε διετία.

Όλα τα κράτη μέλη έχουν υποβάλει έκθεση στην Επιτροπή (Eurostat) σχετικά με τη δέσμευση, σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 4 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 223/2009. Οι εκθέσεις των έξι κρατών μελών που ούτε έχουν εκδώσει «αυτοτελή» δέσμευση ούτε έχουν ενσωματώσει δέσμευση στη νομοθεσία τους στις περισσότερες περιπτώσεις αφήνουν ανοιχτό το ενδεχόμενο να καταρτίσουν δέσμευση στο μέλλον.

Η πλειονότητα των κρατών μελών, παράλληλα με την έκθεσή τους σχετικά με την εφαρμογή του κώδικα ορθής πρακτικής για τις ευρωπαϊκές στατιστικές, υπέβαλαν έκθεση σχετικά με μέτρα βελτίωσης, βάσει των οποίων, κάθε Ιανουάριο, τα κράτη μέλη αναφέρουν στην Επιτροπή (Eurostat) τα μέτρα που έλαβαν για να δώσουν συνέχεια στη διαδικασία της αξιολόγησης από ομοτίμους. Το σχετικό τμήμα της έκθεσης αξιολόγησης από ομοτίμους πρέπει επίσης να δημοσιεύεται, ώστε να χρησιμεύει ως έκθεση προόδου για τη δέσμευση.

α) Εξελίξεις που αναφέρθηκαν συχνότερα από τα κράτη μέλη

Πολλά κράτη μέλη ανέφεραν την προσθήκη ειδικών άρθρων για τη δέσμευση ή σχετικά με τη δέσμευση στην εθνική στατιστική νομοθεσία. Για παράδειγμα, συμπεριέλαβαν ρητή νομική δέσμευση να παράγουν και να διαδίδουν επίσημες στατιστικές υψηλής ποιότητας. Άλλα ανέφεραν τη συμπερίληψη ειδικών διατάξεων για το καθεστώς του εθνικού στατιστικολόγου, για την ανεξαρτησία των στατιστικών και για τον συντονιστικό ρόλο τις ΕΣΥ όσον αφορά τις επίσημες στατιστικές.

Οι εκθέσεις ανέφεραν τις τη συμπερίληψη σε νόμο μιας σαφούς διαδικασίας για την ενσωμάτωση του κώδικα ορθής πρακτικής στο σύστημα των επίσημων στατιστικών και μιας δέσμευσης ότι οι επίσημες στατιστικές θα παράγονται σύμφωνα με τον κώδικα ορθής πρακτικής για τις ευρωπαϊκές στατιστικές, ώστε να διατηρηθεί η εμπιστοσύνη τις κοινωνίας τις επίσημες στατιστικές.

Μερικά κράτη μέλη ανέφεραν ότι βρίσκονται ακόμη στη διαδικασία αναθεώρησης τις νομοθεσίας για τις στατιστικές με σκοπό να ενσωματώσουν διατάξεις που αντικατοπτρίζουν τις αλλαγές που επέφερε η αναθεώρηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 223/2009, και κυρίως τις δεσμεύσεις.

β) Παραδείγματα που αποτυπώνουν σημαντικές ή χαρακτηριστικές εξελίξεις

Επειδή η λεπτομερής περιγραφή των εκθέσεων των κρατών μελών είναι εκτός του πεδίου που αφορά η παρούσα έκθεση, τα ακόλουθα παραδείγματα μπορούν να αποτυπώσουν τις σημαντικές ή τις χαρακτηριστικές εξελίξεις που δρομολογήθηκαν από την κατάρτιση των δεσμεύσεων (και πιθανώς από άλλες εξελίξεις):

Δανία: Αναθεωρημένος νόμος για τις στατιστικές πρόκειται να τεθεί σε ισχύ την 1η Ιουλίου 2018. Περιλαμβάνει ειδικές διατάξεις για το καθεστώς του εθνικού στατιστικολόγου, για την ανεξαρτησία των στατιστικών και για τον συντονιστικό ρόλο της ΕΣΥ όσον αφορά τις επίσημες στατιστικές. Περιλαμβάνει επίσης μια σαφή διαδικασία για την ενσωμάτωση του κώδικα ορθής πρακτικής στο σύστημα των επίσημων στατιστικών.

Ισπανία: Στον νόμο για το στατιστικό πρόγραμμα του 2018 προστέθηκε ειδικό άρθρο σχετικά με τη δέσμευση, το οποίο κάνει ρητή αναφορά στις αρχές ποιότητας που προβλέπουν ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 223/2009 και ο κώδικας ορθής πρακτικής για τις ευρωπαϊκές στατιστικές ως στοιχεία τα οποία απαιτούνται για τη διατήρηση της εμπιστοσύνης της κοινωνίας στις στατιστικές που καταρτίζονται για σκοπούς του κράτους. Επιπλέον, δημοσιεύτηκε περίληψη για τους πολίτες του προγράμματος του 2018, η οποία περιέχει αναφορά στη δέσμευση.

Λετονία: Την 1η Ιανουαρίου 2016 τέθηκε σε ισχύ νέος νόμος για τις στατιστικές, ο οποίος συμπεριέλαβε αρκετές σημαντικές αρχές του κώδικα ορθής πρακτικής. Για παράδειγμα, επιβεβαίωσε και ενίσχυσε την ανεξαρτησία της ΕΣΥ, όρισε ως νομική υποχρέωση την τήρηση του κώδικα ορθής πρακτικής και επέφερε αλλαγές στο θεσμικό περιβάλλον. Στην έκθεση τονίζεται ότι η κυβέρνηση, προτείνοντας τον νόμο βασιζόμενη στο δικαίωμα πρωτοβουλίας που έχει, εξέφρασε την πολιτική της στήριξη στις αρχές του κώδικα ορθής πρακτικής.

Λιθουανία: Ένα νομοσχέδιο που προπαρασκευάστηκε και εγκρίθηκε από την κυβέρνηση στις 10 Ιανουαρίου 2018 θεσπίζει τις αρχές των επίσημων στατιστικών, όπως είναι η επαγγελματική ανεξαρτησία, η αμεροληψία και η αντικειμενικότητα, το στατιστικό απόρρητο και η επάρκεια πόρων, παραπέμποντας απευθείας στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 223/2009 και στον κώδικα ορθής πρακτικής για τις ευρωπαϊκές στατιστικές. Ορίζει επίσης με μεγάλη σαφήνεια ότι ο γενικός διευθυντής και η ΕΣΥ ως σύνολο πρέπει να απολαμβάνουν επαγγελματική ανεξαρτησία.

Σλοβακία: Το κείμενο της «αυτοτελούς» δέσμευσης για την εμπιστοσύνη οριστικοποιήθηκε για τη διαβούλευση με την κυβέρνηση της Σλοβακίας.

3. ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Η θεσμοθέτηση των δεσμεύσεων για την εμπιστοσύνη στις στατιστικές ως μέσου για τη διασφάλιση της εμπιστοσύνης του κοινού στις ευρωπαϊκές στατιστικές και για την υποστήριξη της ενσωμάτωσης των στατιστικών αρχών που ορίζονται στον κώδικα ορθής πρακτικής έχει αυξήσει την ευαισθητοποίηση μεταξύ των κυβερνήσεων των κρατών μελών σχετικά με τη σημασία της δικής τους συμβολής στη διατήρηση και στη βελτίωση της εμπιστοσύνης του κοινού στις επίσημες στατιστικές.

Όλα τα κράτη μέλη έχουν δεόντως υποβάλει τις εκθέσεις τους στην Επιτροπή σχετικά με τις δραστηριότητές τους και τα επιτεύγματά τους όσον αφορά τις δεσμεύσεις. Επτά χώρες έχουν ήδη θεσπίσει «αυτοτελείς» δεσμεύσεις, δεκαπέντε έχουν δηλώσει ποια ακριβώς είναι τα νομοθετήματά τους που συνιστούν τη δέσμευση της κυβέρνησής τους, ενώ επτά έχουν διαβιβάσει την απαιτούμενη έκθεση. Για εκείνα τα κράτη μέλη που ανέφεραν ότι η δέσμευση για την εμπιστοσύνη στις στατιστικές έχει θεσπιστεί ως εθνική νομοθεσία, η Επιτροπή (Eurostat) θα συνεχίσει τον διάλογο σχετικά με το απαραίτητο πολιτικό στοιχείο. Λίγες χώρες ανέφεραν επίσης ότι η κυβέρνησή τους βρίσκεται στη διαδικασία της θέσπισης «αυτοτελούς» δέσμευσης.

Συμπερασματικά, η έννοια των δεσμεύσεων για την εμπιστοσύνη στις στατιστικές αναγνωρίζεται ευρέως από τα κράτη μέλη, τα οποία λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για να υλοποιήσουν την προστιθέμενη αξία της δέσμευσής τους εξασφαλίζοντας ή βελτιώνοντας τη διασύνδεση μεταξύ της κυβέρνησής τους και του κώδικα ορθής πρακτικής για τις ευρωπαϊκές στατιστικές. Οι πρόσθετες εγγυήσεις που θα προκύψουν ως αποτέλεσμα όσον αφορά την υψηλή ποιότητα των επίσημων στατιστικών μπορεί να αναμένεται ότι θα έχουν το επιθυμητό αποτέλεσμα της ενίσχυσης της εμπιστοσύνης του κοινού.

Η λήψη μέτρων για τη διατήρηση και την ενίσχυση της εμπιστοσύνης του κοινού στις ευρωπαϊκές στατιστικές θα εξακολουθήσει να είναι σημαντική στο μέλλον. Τα μέλη του ΕΣΣ, στο πλαίσιο της αποστολής τους που είναι η παροχή ανεξάρτητων στατιστικών στοιχείων υψηλής ποιότητας για την οικονομία και την κοινωνία, στα οποία να έχουν πρόσβαση όλοι, πρέπει να συνδιαλέγονται με τους χρήστες σύμφωνα με τις αρχές του κώδικα ορθής πρακτικής για τις ευρωπαϊκές στατιστικές. Οι δεσμεύσεις για την εμπιστοσύνη στις στατιστικές, χάρη στη διαρκή παρακολούθηση από την Επιτροπή (Eurostat), θα εξακολουθήσουν να συμβάλλουν στις διάφορες προσπάθειες που καταβάλλονται από τα μέλη του ΕΣΣ για τη διατήρηση και τη βελτίωση της εμπιστοσύνης του κοινού στις επίσημες στατιστικές. Χάρη στις δεσμεύσεις, αναμένεται ότι το ευρύ κοινό θα έχει τη βεβαιότητα ότι οι εθνικές στατιστικές υπηρεσίες απολαμβάνουν την πλήρη υποστήριξη των κυβερνήσεών τους στις προσπάθειές τους να παρέχουν στατιστικές υψηλής ποιότητας.